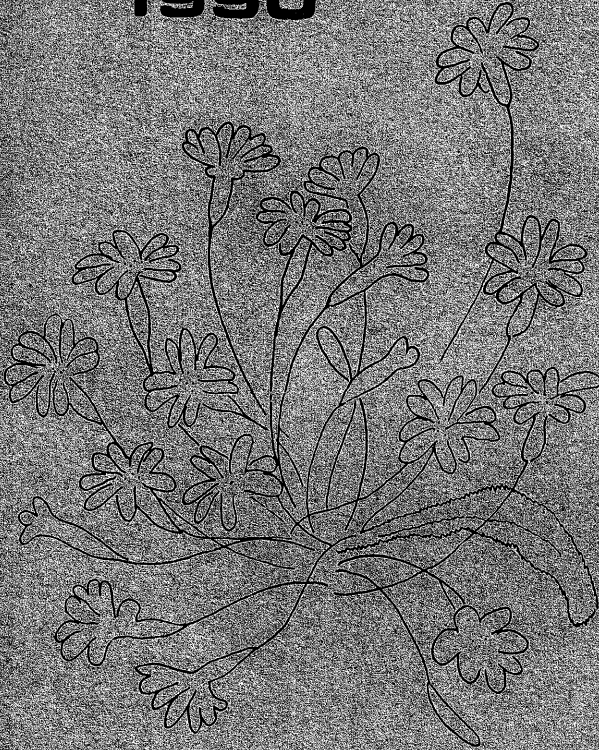


IISALMEN LUONTOUUTISET

1990



Julkaisija: Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry

IISALMEN LUONTOUTISET

1/1990 Kesäkuu

JULKAISIJA:

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry

VASTAAVA TOIMITTAJA:

Kari Jäderholm

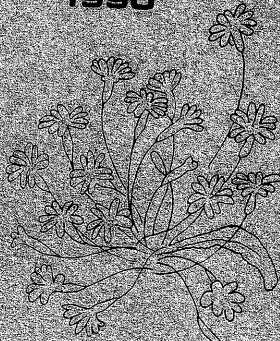
KANSIKUVA:

Marjaana Valkama

ISSN 0780 - 8628

**IISALMEN
LUONTOUTISET**

1990



IISALMEN LUONNON YSTÄVÄIN YHDISTYS RY

Hallituksen jäsenet

Puheenjohtaja, lehtori Matti Tallgren
Kp 23/23 Punahovi
72140 iisalmi puh. 22808

Sihteeri, sairaanhoitaja Kai Jäderholm
Viitaanpiiri 20
74999 iisalmi puh. 64199

Rahastonhoitaja/jäsenasiat
Asemamies Pertti Kaarakainen
Kihmulankatu 18
74130 Iisalmi puh. 25032

Sosiaalityöntekijä Jarmo Yliluoma
As.E 14
74160 Koljonvirta puh. 49306

Autonkuljettaja Martti Järnfors
Tervakankaanpiiri 17 b
74120 Iisalmi puh. 23094

Lehtori Sirkka Immonen, varapuheenjohtaja
Kotipolku 24
74100 Iisalmi puh. 24283

Kaupungingeoteeti Erkki Väisänen
Haukiniemenkatu 19
74100 Iisalmi puh. 21386

Opettaja Helene Niemi
Kattaala
74100 Iisalmi puh. 49112

Saberdanedustaja opiskelija Mikko Tallgren
kp 23/23 Punahovi
74120 Iisalmi Puh. 22808

Kunniajäsenet:

Maanviljelijä Martti Savolainen
Yli-insinööri Viljo Åberg

TOIMITUKSEN KOMMELLUKSIA

Näyttää aina käyvän näin. Lehti on jonkin verran myöhässä. Tästä ei voi syyttää kuin itseään. Yritän siis jälleen kerran parantaa tapojani. Seuraavan lehden pitäisi ilmestyä vuodenloppuun mennessä. Tässä yhteydessä vetoankin kaikkiin osapuoliin, kirjoitelkaa.

Museossa asiat ovat edenneet kohtuullisesti. Pysyvien näyttelykaappien pitäisi valmistua syksyllä. Kasvikokoelmat tulevat siirtymään välikäytävään uusiin kaappeihin. Tila tulee siis jonkin verran muuttamaan muotoaan ja se alkaa näyttämään siltä mitä suunniteltiin. Talkoita pyritään pitämään tiistai iltaisina niistä tulee muistioon erilliset ilmoitukset.

Syksyn toiminta on vielä avoin. Ehkä voitaisiin mennä pysyvämpiin kokous/luentoaikoihin, jolloin vuosiohjelman tai kausiohjelman voisi julkaista aikaisessa vaiheessa. Varmastikin myös pienimuotoinen yleisö syysretki tulee olemaan.

Ulkoasullisesti tämä lehti ei varmasti kovin kehuja saa. Tarkoituksenani on opiskella tietokonetta, jolloin lehden teko sen avulla toisi uusia tuulia mukanaan. Ehkä (?) seuraava lehti on työstetty laadukkaammin.

vastaavatoimittaja Kai Jäderholm

Kaskeamisen jälkiä kasvistossa ja maastossa

Kaskeaminen alkoi Ylä-Savossa eräkauden lopulla 1500-luvulla, jolloin metsät täällä olivat järeitä ikivanhoja kuusikoita. Mäntymetsiä oli vain harjuilla ja hiekkakankailla, koivun vain vähän järvien rannoilla ja purojen varsilla sekä korvissa.

Ensimmäiset kasket jouduttiin kaatamaan noihin järeisiin ja tiheisiin kuusimetsiin; syntyi kaski, jota savottiin huhdaksi. Se kaadettiin aikaisin kesäällä, ja siitä vielä muistuttaa huhtikuun nimi ja monet huhta-alkuiset tai -loppuiset paikannimet.

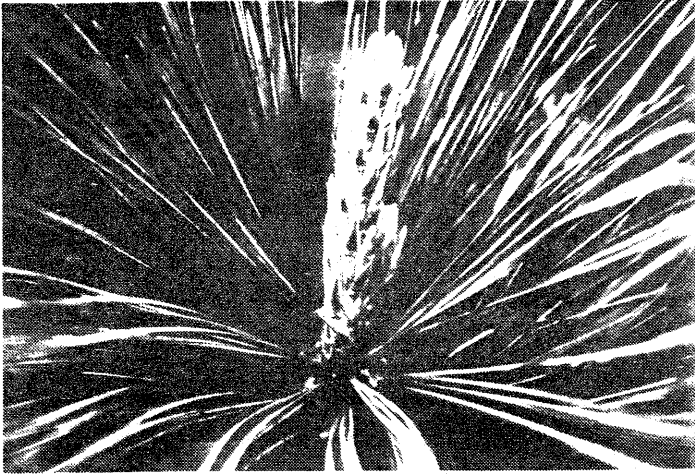
Huhtaan kylvettiin ruista, ja yleensä otettiin vain yksi sato, jonka jälkeen huhta jäi nurmettavaan, pensoittumaan ja lopulta metsittymään. Alueen reunoilla olevat koivut ja lepät siemensivät runsailla siemensadoillaan kasketun alueen, ja sille syntyi lehtimetsä jopa puhtaita lepikoitakin. Havupuuta tuli sentään aina joitakin mukaan. Savon synkät ja tiheet kuusikot muuttuivat valoisiksi koivikoiksi ja sekametsiksi.

Alue voitiin kasketa uudelleen 20-30 vuoden kuluttua, jolloin alueella oli nuorta lehti- tai sekametsää. Tällöin puhuttiin jo tavallisesta kaskesta. Siihen kylvettiin yleensä ohraa ja sitten kauraa parikin vuotta, ennenkuin kaski jätettiin nurmettavaan. Näillä tavallisilla laslialueilla menestyi kyllä myös ruis ja niissä viljeltiin myös tattaria, pellavaa, hampua ja naurista. Kaskea myös karhittiin risukarnilla, ja sitä voitiin kyntää myös sahralla, eli aatralla. Voidaan todeta, että kaikki Savon mustikkatyypit ja sitä parempien tyyppien metsämaat on moneenkin kertaan kaskettu. Mitä jälkiä sitten luonnossa näkyy tuosta kaskikaudesta, jolloin Savo on sanottu kaskisavujen maaksi. Kaskeamisen seurauksena metsien puulajikoostumus muuttui. Savosta tuli lehtimetsävaltainen tai osittain sekämetsäinen. Pintakasvillisuudessa tapahtui myös suuria muutoksia. Kaskeaminen ilmeisesti nosti myös maaperän viljavuutta ja alensi happamuutta. Kasketuille alueille nousi ympäröivistä alueista käenkaali, joka levisi näiden alueiden tyyppikasviksi. Onpa jopa lausuttu epäily, että käenkaali-mustikkatyypin (OMT) olikin syntynyt juuri kaskeamisen seurauksena.

Ympäröiviltä alueilta levisi kaskialueille muitakin kasveja. Tääläisiä on mesimarja, jonka alkuperäinen kasvupaikka on ollut avoimet ja rehevät puronvarret ja muut kosteikot. Monia muitakin kukkanurmien kasveja levisi ahoille, kuten ahomansikka, lillukka, vattu, siankärsämö, päivänkakkara, harakan- ja peurankellot, ruusuruoho ja nurmitäydyke. Niistä ovat monet tulleet viljelyskasvien siementen mukana, siis rikkaruohoina, ketun ruiskaunokki. Kaskista hävisi kyllä entinen kasvusto polttamisen vuoksi. Vain maitohorsmalla oli juurakko niin syvällä, että kaskeaminen ei sitä vahingoittanut, ja niin ahoille muutaman vuoden päästä usein nousikin laaja ja tiheä horsmikko.

Aivan erikoinen oli huhtakurjenpolven esiintyminen kaskialueilla. Sen siemenet tarvitsevat lämpökäsittelyn, jotta siemen itäisi. Lämmön tulisi nousta aina +50 C^o, ja tuollaista lämpöä ei aurinkoisillakaan rinteillä täällä Savossa saavuteta. Sen sijaan kaskessa se syntyi, ja huhtakurjenpolvi lähti kasvamaan.

Ja maastossa kyllä näkyy myös jälkiä kaskista vaikka vanhat ahot ovat jo aikoja sitten metsittyneet, mutta lehti- ja sekametsien runsaus on kaskiajan perintöä. Kivettömimmät ja asuinpaikkojen lähellä olleet kasket on lopulta raivattu pelloiksi. Ne olikin helppo raivata, milloin kaski oli kivettömällä tai vähäkivisellä mäellä. Jos kaski oli kivinen kerättiin kivet pelloille raunioiksi taikka oikein ahkerat viljelijät saattoivat rakennella niistä mahtavat kiviaidat pellon ympärille

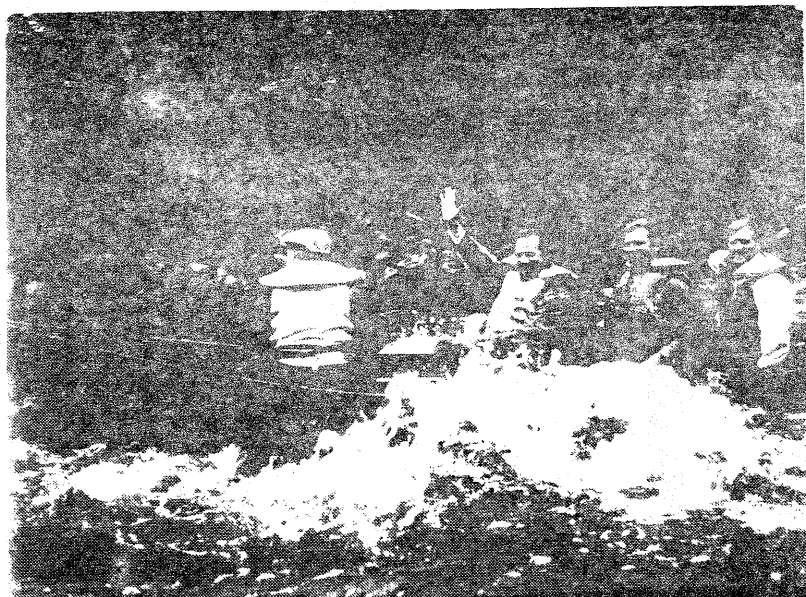


Suurin osa entisistä kaskista on kuitenkin metsämäina. Sielläkin tavataan pieniä kaskiraunioita: kiviä on nosteltu maaperä kivien päälle. Kivet ovat pienehköjä, sillä työn tekivät lapset, jotka täten avustivat jo nuorina kaskiviljelyksessä.

Ahojen kasvit yrittivät pitää puoliaan puuston yhä kasvaessa ja tihentyessä, mutta muutamat kevät kukkivat kasvit viihtyivät vielä sittenkin, kun puusto oli jo varttunut, kunhan puusto oli lehtipuita. Silloin aurinko paistoi keväisin maahan asti, kun puut olivat lehdettömiä. Tällaisia ahojen kevätkasveja ovat juuri aho- ja metsäorvokit sekä Pörsänmäen valkovuokot ja linnunsilmät.

Vanhoilla kaskialueilla tapaa myös usein maakuoppia. Nauriit kerättiin tällaisiin pitkulaisiin, suunnilleen metrin levyisiin ja parinmetrin pituisiin sekä puolisen metriä syviin kuoppiin, jotka peitettiin oljilla ja havuilla. Sieltä sitten talven mittaan haettiin syötäväksi, mutta kuopat jäivät kertomaan tuosta ajasta ennen perunan viljelyä.

Viljo Åberg



Rohtomesikkä Ylä-Savossa

Kasviharrastaja maija Kuosmanen Kiuruvedeltä löysi kesällä 1989 rohtomesikän (Melilotus officinalis) kirkon kiviaidan luota. Rohtomesikkä on uustulokas koko maassa, vain Ahvenanmaalla se on vakiintunut yleiseksi. Ylä-Savosta sitä ei ole viime aikoina tavattu; aikaisempia löytöpaikkoja on Iisalmen Luuniemi ja Soinlahti.

Rohtomesikkä kuuluu hernekasvien heimoon. Se on kookas, 40 - 150 cm korkea n.s. ruderaattikasvi, joka kasvaa kaupungeissa, kylissä, teiden varsilla, satamissa ja muilla sellaisilla ihmisen toiminnan rikkomilla alueilla. Se on levinnyt ihmisen seuralaisena ja aikaisemmin ihmisen toimestakin, koska se on vanha lääkekasvi. Sitä on käytetty ulkoisesti laastareihin ja kääreisiin, jopa sisällisesti teeksikin, olipa aikaisemmin jossakin apteekin salvoissa rohtomesikän uutetta.

Rohtomesikän kukat ja versotkin ovat hyväntuoksuisia. Ne sisältävät kumariiniä, sitä samaa on nurminiittyjen tuoksusimakkéessa. Kumariiniöljyllä maustettiin sotä-aikana kotikasvuista kessua.

Rohtomesikkä lienee jonkun verran myrkyllinen. Kumariinistä monet ihmiset saavat päänsärkyä. Tiedetään lisäksi, että hevosia on joskus jopa kuollutkin syötyään paljon rohtomesikkää. Kasvia ei ole kuitenkaan Retkeilykasvifossa merkitty myrkylliseksi.

Viljo Åberg

IISALMEN LUONTOMUSEO AUKIOLOAJAT

MA, KE-PE 9-14

TI 12-20

SU 12-16

LA suljettu

Punakonnanmarja ja kalliokohokki Kiuruvedellä

Farmaseutti Kaisa Moilanen lahjoitti koulukasvionsa 25.11.1989 Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistykselle. Kasvikokoelma käsittää 120 eri kasvinäytettä, jotka on erikoisen huolellisesti kuivattu ja kiinnitetty kasviarkeille. Kasvit on kerätty Kiuruvedeltä 1950-luvulla. Kasvien joukossa oli kaksi Ylä-Savossa harvinaista kasvia: punakonnanmarja (*Actea erythrycarpa*) ja kalliokohokki (*Silena rupestris*).

Punakonnanmarja

Kasvi muistuttaa paljon mustakonnanmarjaa (*Actaea spicata*). Varmimmin sen erottaa hedelmäasteella; nimensä mukaan sen marja on punainen. Eroa on kyllä lehdissäkin. Punakonnanmarjalla on liuskaisemmat ja vaaleanvihreät lehdet.

Punakonnanmarja esiintyy harvinaisena Suomen Lapissa. Itä-Suomen kasviston tutkija Olli Kyyhkynen on löytänyt Kiuruvedeltä punakonnanmarjan Hautakylästä. Viitisen vuotta sitten etsimme tohtori A.J.Huuskosen kanssa tätä löytöpaikkaa Kiuruveden Rapakkojoelta, mutta emme löytäneet kasvia, vaikka meillä oli käytettävissä Olli Kyyhkynen piirtämä kartta paikasta, löysimme myös maastossa. Kaisa Moilanen on ottanut punakonnanmarjan Jynkänjärven eteläpäästä paikasta, jonka koordinaatit ovat 70466:4848.

Kalliokohokki

Kalliokohokki on pieni, korkeintaan parikymmensenttinen sinivihreälehtinen kasvi, joka on sopeutunut erittäin karuihin olosuhteisiin kallioidella, jossa seuralaisena on vain jäkälä.

Kalliokohokki on harvinaisen Etelä- ja Keski-Suomessa, vain Etelä-Hämeessä ja Turun seudulla se on yleisempi. Kiuruvedellä se kasvoi Körtinvuoren kallioidella paikassa 70477:4874. Ylä-Savosta sitä on aikaisemmin tavattu vain Pielavedellä.

Viljo Åberg

Urpo Karjalainen

Erittäin ankara talvi 1986-87 sekä sitä seurannut poikkeuksellisen kylmä ja sateinen kesä saivat monien perhosharrastajien mielen matalaksi. Tuolloin pelättiin, hyvin aiheellisestikin, että perhoshannoissa tulee olemaan pitkä lamakausi. Ilmasto on kuitenkin oikullinen, ja jo kesän 1988 pitkä kasvukausi ja suuret lämpökertymät elvyttivätkin varsin pian myös perhosten maailmaa.

Vuonna 1989 sama suuntaus jatkui: leutoa talvea seuranneet varhainen kevät ja suotuisa kesä pitkin syksyineen ovatkin johtaneet tilanteeseen, jossa voi 1990 odotella suuria perhossaaliita ja runsaita havaintoja. Eikä 1989 kesän perhoshavaintoja sovi moittia. Esimerkiksi Varpaisjärven kirkonkylältä kertyi epäsäännöllisestä keräilystä huolimatta havaintoja yli 150:stä lajista.

Laatimaani lajiluetteloon on kuitenkin syytä tehdä seuraavia huomautuksia:

Ensiksikin kesäkuussa 125 watin elohopealampulla varustettu valorysä paloi ainoastaan kolmena yönä juhannuksen tienoissa, eikä kesäkuussa sitä paitsi käytetty myöskään syöttipyyntiä. Tästä aiheutuu erinomaisen suuri vaje keskikesän yökköshavaintoihin, sillä kesä oli varhainen ja hyvin paljon keskikesän lajeja oli liikkeellä jo hyvän matkaa kesäkuussa.

Toisaalta heinäkuussakin miltei jokaöinen valopyynti alkoi vasta 23.7..Niinpä on hyvinkin luultavaa, että lajimäärä nyt keräilyllä paikalla kasvaa roimasti, kun valo- ja syöttipyyntiä käytetään koko kesän säännöllisesti. Sen sijaan varhaiskevään ja syksyn lajesista saatu tulos on mielestäni varsin hyvä.

Kolmanneksi on syytä todeta, että keräilypaikka on kasvustoltaan karuhko, rämeen laita. Mutta ihan lähituntumassa on peltoaukemaa ja rehevämpää sekametsän tyyppistä kasvustoa, joten paikalla lentee useamman elinympäristön lajeja.

Yksittäisistä lajihavainnoista kannattaa pimia jotakin. Kiitäjäperhosia ei näkynyt laisinkaan, kaiketi niitä Varpaisjärvelläkin on. Orapihlajaperhosilla oli sen sijaan massavuosi; laji hallitsi olemuksellaan etenkin kosteilla, aukeilla paikoilla. Amiraalikin näytettyi ja ihastui syötillä istumiseen ja päätyi kokoelmiin 19.8.. Samana päivänä, tai yönä valolle liihoitteli Catacala adultera, Venäjän ritariyökkönen, joka on amiraalin tapaan vaeltaja. Huomattava on myös Cosmotriche lunigera, kuutäpläkehrääjä, joka eksi valopyyntiin 11.8.. Ilmeisesti kyseessä on Pohjois-Savon pohjoisin havainto, laji on muutoinkin hyvin vähälukuinen.

Olihan niitä paljon muitakin. Mutta nyt tehty lajiluettelo olkoon alkuna sille innostukselle, jonka ansiosta tietämys Iisalmen seudun perhosista lisääntyy ja monella tavalla piristävä keräilyharrastus voimistuu. Sillä ainoastaan tietämällä mitä lajeja meidän kunkin nurkkajuurissa asustaa, osaamme arvostaa sitä luonnon monivivahteisuutta, joka meillä kaikeksi onneksi on vielä jäljellä.



A. grateagi	C. graminis	L. petropolitana
A. napi	C. vaccinii	L. camelina
A. cardamines	C. coryli	L. hirtarialis
A. amandus	C. adultera	L. pomonaria
A. urticae	D. falcataria	L. marginata
A. hyperantus	D. curvatula	L. lamda
A. tau	D. mendica	L. consocia
A. flavicornis	D. brunnea	L. solidaginis
A. praeformata	D. chrysitidis	M. albicillata
A. repandatus	D. templi	M. thalassina
A. melanaria	E. embla	M. pisi
A. exclamationis	E. tristata	M. secalis
A. cordigera	E. testata	N. antiopa
A. oculea	E. prunata	O. Venatus
A. fucosa	E. autumnata	O. duplaris
A. macrogamma	E. repandaria	O. luteolata
A. pulchra	E. papalellaria	O. bidentata
A. bractea	E. autumnarius	O. sveresi
B. ino	E. diversata	O. palpinum
B. nubeculosa	E. atomaria	O. lecta
B. adusta	E. occultus	O. opima
C. palaemon	E. glyphica	O. incerta
C. silvicola	F. lacertinaria	O. cothica
C. palaeno	G. augur	P. machaon
C. rubi	G. rhamni	P. brassicae
C. argiolus	G. papilionaria	P. argus
C. semiargus	H. virgaurea	P. icarus
C. selene	H. furcata	P. c-album
C. euprosyne	H. impluriata	P. aunomia
C. lunigera	H. ruberata	P. populi
C. ocellata	H. nana	P. rubiginata
C. miata	H. iris	P. parallelolineatum
C. truncata	H. micacea	P. pulveraria
C. latesfasciata	H. probascidialis	P. sobrina
C. citrata	I. serpentata	P. flammea
C. elinguaris	I. palliclata	P. gemma
C. cinctaria	I. wauaria	P. moneta
C. pusaria	I. brunneata	P. festucae
C. exanthemata	L. sinapis	P. putnami
C. pigra	L. idas	S. aglaja
C. cuprea	I. maera	S. chenopodiata

S. notata

S. alternaria

S. signaria

S. liturate

S. clathrate

S. dentaria

S. tetralunaria

S. lubricipendulum

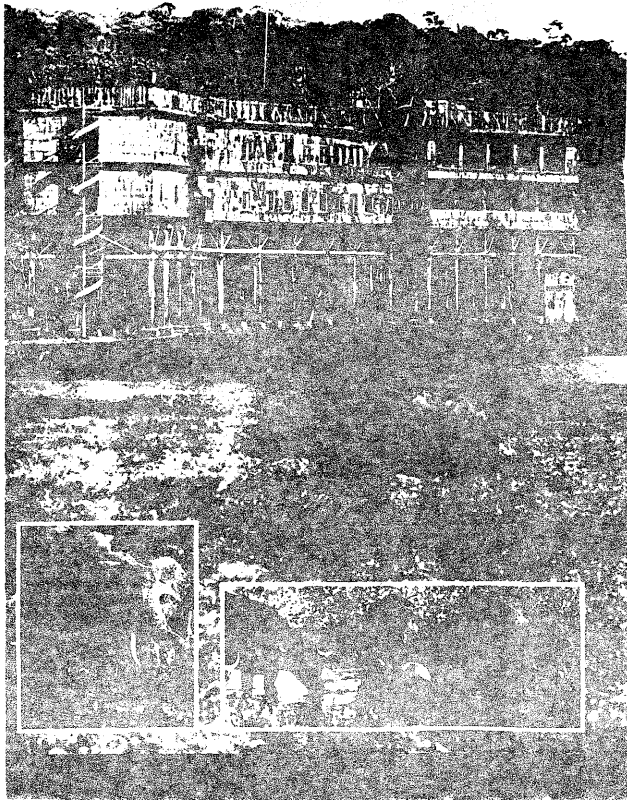
S. interrogationis

S. libatrix



SAFARILLA PUUNLATVOJEN TASOLLA KENIASSA

Kenia on maa, jossa voi mennä safarille puunlatvojen tasoon! Onhan totta, että puunlatvojen tasolta näkee enemmän kuin maasta käsin. Ei siis ihme, että jo lapsena rakentelimme tarkkailupesiä ylös puihin päästäksemme näkemään luontoa aivan läheltä. Näinhän teki myös Peter Pan James Barrierin klassisessa teoksessa. Tämä sama idea on toteutettu kenialaisessa TREETOPSin safarihotellissa, lady Bettie Walkerin suoraan Barrieriltä omakumana. Eläinten tarkkailua varten rakennettiin viidakkoon Nyerin lähelle Kenian vuorta vastapäätä paalujen päälle suurehko maja, johon voitiin mennä illan suussa ja sitten hämärän laskeutuessa nähdä kuinka villin luonnon eläimet tulevat lähelle ja viettävät yöllistä elämäänsä.



Ajan oloon yön yli viipyvä majoitus tehtiin mukavammaksi ja mukavammaksi, niin että parissa vuosikymmenessä vuoteen 1952 mennessä paikalla oli hotelli, toinen rakennelma kikuju-heimolle pyhien puiden, Mugumo Fig-puiden, päälle rakennettuna. Tällöin paikka koki myös matkailullisen huippunsa. Englannin prinsessa Elisabeth oli puolisonsa prinssi Philipin kanssa juuri Treetopsissa käymässä ja sinne majoituneena, kun tuotiin tieto hänen isänsä kuolemasta. Näin Elisabethista tuli Iso-Britannian hallitsija keskellä Aberdaren neitseellistä luontoa - ja vielä puunlatvojen tasolla.

Nykyinen Treetops on moninverroin suurempi rakennus kuin I ja II -vaiheet, jotka ovat tuhoutuneet tulipalossa. Rakennus on kerroksen verran paalujen päällä ja kolmas kerros on tehty lähinnä avoimeksi kattoterassiksi ja tarjoilukatokseksi. Talon molemmille puolille on kaivettu lammikot, joista toisessa on saari. Näin eläimille on saatu lisää ekologisia lokeroita ja houkutusia tulla lähelle rakennusta.



Tässä viimeistellään ilvestä luontomuseon preparointihuoneessa Pertti Kaarakaisen ja Jouni Puustisen toimesta.

Käynti Treetops'issa on miellyttävä kokemus. Varsinainen vierailu tapahtuu idyllisestä OUTSPAN'in hotellista käsin. Yleensä siellä yövytään täysihoidossa ensimmäinen yö ja lähdetään sitten Treetopsiin seuraavan päivän iltapäivällä erikoisbusseilla. Matkaan saa ottaa vain yhden kassillisen yönvietossa välttämättömiä tavaroita. Auto jättää vierailijat luonnonpuiston portille jurrattuaan sitä ennen kapeaa ja kiemurtelevaa kukkulamaaston tietä ylöspäin. Portilla pidetään puhuttelu, eli kerrotaan mitä kaikkea ei saa tehdä ja kuinka Treetopsissa tulee elää. Kuljetaan yhdessä ja mahdollisimman vaitonaisina aseistettujen vartijoiden johdattamina rakennukselle. Valppaina ollaan, jottei leijona, leopardi tai puhvelilauma pääse yllättämään. Kiiwetään jonossa natsisevia portaita myöten yläkerrokseen ja saada huoneet eli paremminkin hytit. Ikkunasta on suora näköala alaspäin eläinten oleskelutantereelle. Sängyt ovat ihan hyvät ja sähköiset lukuvalotkin nurkkapaaluun kiinnitettynä antavat mahdollisuuden iltaisinkin selailulla luonto-oppaita.

Hakeudumme oitis kattoterassille ja otamme esille optiikkamme, pähkivakameran, diakameran, videokameran, kiikarit ja lopuksi pystytämme kaukoputken, jolla on hauska kurkistella otusten yksityiselämään. Paikalla onkin jo paljon joukkoa: puhveleita, pensaspukkeja (pieni antilooppieläin), maasikoja, vesipukkeja ja tietenkin lintuja Egyptin hanhista Vitellinen kutojiin.

Teetarjoilun aikoihin tulevat paviaanit. Riekkuvat joka puolella kärkeymässä pullapaloja. terassin kulmalla vilahtelee myös genet (Genetta tigrina), mungolle läheinen petoeläin ja illalla eksoottinen Bush Baby (Galago senegalensis), joka kuuluu kädellisiin ja on hellyttävän näköinen suurine silmineen ja kierteishäntineen. Eikä kokaan ole iso, 40 cm! Jotkut ryntäävät välillä alakerran bunkkeeriin nähdäkseen onko sille kulmalle tullut uusia eläimiä. No, kirahvit näyttäytyvät täältä paremmin, tosin jääden puiden suojaan loitomalle.

Kirkkaat valonheittäjät syttyvät rakennuksen kulmille ja on mukava vetäytyä huoneeseen ja seurata sen ikkunasta sarvikuonojen elämää aivan muutaman metrin päästä. isoja ovat otukset. Nuolevat mutaan heitettyä suolaa, töllistelevät toisilleen. Illallisen jälkeen jatkuu eläinten seuranta ja silloin tällöin keskiyölläkin kunsattuu heräämään. Samat yksilöt nuhjaavat paikalla. Aamun sarastaessa lähestyy lammen toiselta puolelta iso puhvelilauma. Vasikita on mukana. Kun ne näkevät veden hypintä ja juoksentelu alkaa. Vesi ja kura kiinnostavat niitäkin kuten ainakin lapsia.

Yhtä-äkkiä puhvelit säntäävät silmittömästi pakoon, avian hysteerisinä. Lähden ottamaan selvää mistä se johtuu. Syy selviää: pari kiväärimiestä on kävellyt rakennukseen meitä pois hakemaan. Kun puhvelit näkivät miehet ja kiväärit, ne muistivat, että heitä on ammuttu eli jouduttu ampumaan ihmisten turvallisuuden takia.

Pian meidät kuljetetaan autoille vihreäpukuisten vartijoiden saatamana, juuri noiden, joita puhvelit pelkäsivät. Pääsemme turvallisesti Outspan'iin takaisin herkulliselle aamiaiselle ja sitten uima-altaan äärelle. Retki Treetops'iin oli ihan muistoisa. Filmiä kului ja muistilehtiöön kertyi aikamoinen lista havaittuja eläinlajeja. Ja olihan mukava opiskella etologiaa, eläinten käyttäytymistiedettä. Monin lämpimin luontoterveisin :

EERO ANTIKAINEN

Eldoret Kenya

Pörsänmäen valkovuokkoalue tärkeä nähtävyys

★ — Pörsänmäen valkovuokkoalue on eittämättä lisalmen merkittävien luonnontieteellinen nähtävyys, yli-insinööri Viljo Åberg toteaa. Hän kävi perinteiseen tapaan ihastelemassa valkovuokkoaluetta viime viikonloppuna.

Pörsänmäen valkovuokkoalueen Åberg sanoo olevan reilkin (muinaismuiston) noin 6 000 vuoden takaa ajalta, jolloin Ylä-Savon ilmasto oli nykyistä paljon lämpimämpi. Tuolloin lisa-lmen seudulla kasvoi luonnonvaraisesti vielä myös jaloja lehtipuita, kuten saarria, jalavia ja tammia.

— Mikäli kasvihuoneilmiö ja ilman lämpeneminen sen myötä pitää paikkansa, niin joskus tulevaisuudessa täällä taas menestyvät jalopuutkin. Kasvihuoneilmiö olisi meille onni, Keski-Euroopalle se olisi mahdollisesti tuho. Åberg arvio. Samaan hengenvetoon hän ihmettelee sitä, että maassamme toistetaan, samastutaan keskieurooppalaisien hätäilyyn.

Kahden leudon talven Viljo Åberg katsoo "mahtuvan" maassamme vallitsevaan normaaliin säätyypiin. Vastaavia lämpimiä talvia hän tietää olleen esi-

merkiksi 1920-luvulla.

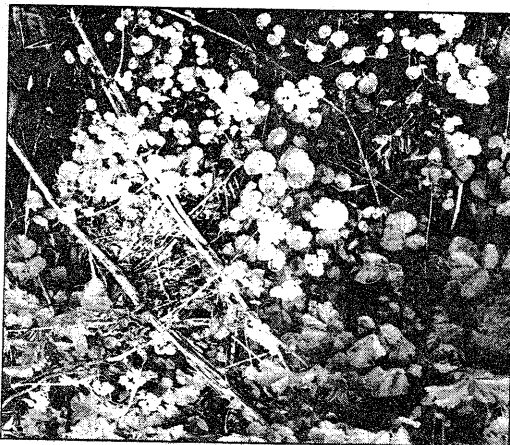
— Pysyvä säätilan lämpeneminen vaatii vähintään tuhat vuotta. Åberg ar-

vioi.

Pörsänmäen valkovuokkoaluetta Åberg pitää arvokkaana siitä huolimatta,



lisalmen Luonnontieteiden yhdistys tekee joka kevät luontoretken valkovuokkoalueelle ja viimeksi vajaa viikko sitten. Viljo Åberg kuvassa 2. oikealta.



Pörsänmäen valkovuokkoalue ovat "muisto" vuosituhansien takaa.

että se on Ylä-Savossa varsin yleinen ja yleistynyt menneinä vuosikymmeninä. Pörsänmäessä puhee-

na olevia kevätkukkasia on suuri, noin 7 kilometrin pituinen alue, josta 3,2 hehtaaria on rauhoitettu.

— Luonnonsuojelualueen perustamiseen ei tässä tapauksessa tarvittu adresseja eikä joukkoliikkeitä. Alueen omistava Martti Savolainen on niin valistunut maanviljelijä, että hän itse haki alueen rauhoitusta noin 15 vuotta sitten, Viljo Åberg kiittelee.

Maamme pohjoisimmasa osassa valkovuorot on rauhoitettu. Iisalmen korkeudella niitä saa poimia muualta paitsi rauhoitusalueelta.

— Valkovuokolla on juurakko. Se ei häviä poimimalla. Havupuut ja etenkin kuuset ovat valkovuokolle ongelma, koska se tarvitsee kukinta-aikaan paljon valoa. Lehtipuissa ei tuolloin vielä ole lehtiä, joten niiden ympäröstössä valoa riittää, Viljo Åberg sanoo.

IISALMEN RIISTANHOITUYHDISTYKSEN METSÄSTYSSEURAT LUOVUTTIVAT
ILYY:LLE PÖRSÄNMÄELLÄ VUODEN VAIHTEESSA AMMUTUN ILVEKSEN .

Vastaanottamassa ILYY:ltä Matti Tallgren ja Erkki Väisänen
luovuttamassa ampuja Esko Partanen ja sponsori K-rauta Kärkkäisen
johtaja Eino Kärkkäinen.



"Ei sitä millään uskoisi" - on ensimmäinen mieleen tuleva ajatus. Lieneekö luontoharrastus osasyynä nuorekkuuteen, mutta ainakin vakinainen työ nuorten parissa pitää miehen vetreänä.

Kuusitoista vuotta on Jaakko täällä Iisalmissa hyörinyt. Kotisedultaan Vetelistä tultiin 60-luvun alussa hieman empien tänne savolaisten sekaan, mutta hyvin onpi täällä Jaakko perheineen viihtynyt. Vaikka usein pakeeneekin viikonlopuksi mökilleen pohjanmaalle.

ILYY:n tominnassa Jaakko on ollut mukana aktiivisesti viime vuosiin asti. Hallituksen jäsenenä, lintujaoston puheenjohtajana, Luontouutisten vastaavana toimittajana jne. Nyt on sitten ollut aika heilittää hieman ja ottaa luonto nimenomaan harrastuksen kannalta.

Rengastustoiminta onkin Jaakon sydäntä lähellä. Muistan henkilökohtaisesti useat erikoiset rengastustapahtumat joissa avustin Jaakkoa: lokkirengastus Haajaisilla, pähkinänakkelippyynti Luuniemellä, ensimmäisen kuusitiäisen rengastus Iisalmissa Peltosalmella. Jaakko onkin sanut palautuksia rengaslöydöistä ympäri maailmaa aina Sudanista saakka.

Toki Jaakko ei meitä luononystäviä ole jättänyt vaan antaa edelleen tärkeää taustatukea meidän toiminnallemme. Etenkin on syytä muistaa luontokero Saperdan saama tuki.







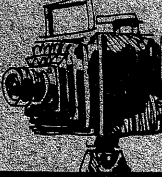
Tällä lyhyellä muistelolla haluan Iisalmen Luonnon Ystävain Yhdistyksen puolesta onnitella Jaakkoa merkkipäivään ja vuoden johdosta.





vaivaishiiri ,kuva Uolevi Skaren

ILYYN JAOSTOT

	HYÖNTEIS- JAOSTO	MATTI TALLGREN
	KASVIJAOSTO	VILJO ÅBERG
	LENTUJAOSTO	JAAKKO LAASANEN
	NISÄKÄS- JAOSTO	JUOLEVI SKAREN
	YMPÄRISTÖN- SUOJELUJAOSTO	ERKKI VAASANEN
	MUSEOJAOSTO	KAI JÄDERHOLM
	VALOKUVAUS- JAOSTO	KAI JÄDERHOLM